

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

представництва, ефективності, розподілу влади. Двопалатна форма парламентської установи характеризується високим рівнем інституціональної адаптованості.

Отже, не зважаючи на скептичні оцінки перспектив бікамералізму окремих дослідників, усе ж більшість територіально обширних і економічно розвинених держав із сталими демократичними традиціями не чужі цінностям бікамералізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Крисенко О., Воробйова Д. Роль бікамеральної структури парламенту у зміцненні системи державної влади / О. Крисенко, Д. Воробйова. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/33.htm>
2. Георгіца А. З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики / А. З. Георгіца. – Чернівці : «Рута», 1998. – 484 с.
3. Федералист. Политические эссе Александра Гамильтона, Джеймса Мэдисона и Джона Джея. – М. : Издательская группа «Прогресс», 1994. – 592 с.
4. Пейн Т. Здравый смысл // Избранные сочинения / Т. Пейн / Под ред. проф. М. П. Баскина. – М. : Изд-во АН СССР, 1959. – 422 с.
5. Кравчук Л., Анресюк Б. Нужен ли двухпалатный парламент? / Л. Кравчук, Б. Анресюк // Зеркало недели. – 1999. – № 51. – 25 декабря.

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ЕВТАНАЗІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Прокопенко К. В.

Студентка I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Ткаченко А. О.

к. ю. н., к. і. н., професор кафедри КПТДП ННІ права

Сумського державного університету

Достатньо актуальним, на наш погляд, є питання правового регулювання евтаназії в європейських країнах. З одного боку, конституції таких країн, як Голландія, Бельгія, Франція, Швейцарія визнають евтаназію як цілком законне явище. З іншого – поняття евтаназії носить вкрай суперечливий характер.

З точки зору державного права, евтаназія – це умисне заподіяння смерті невиліковному хворому, здійснене на його прохання медичним працівником, а також іншою особою з мотивів співчуття до хворого з метою позбавлення його від нестерпних фізичних страждань. Слід розрізняти пасивну та активну евтаназію. В історії можна

віділити три етапи розвитку політико-правової думки щодо евтаназії. Для Стародавнього Світу евтаназія – благо, бо людина не самоцінність; Середньовіччя характеризується неприйняттям евтаназії внаслідок панування релігійних поглядів; в Новий час евтаназія – це скоріше особистий вибір кожного.

Вперше питання про легалізацію умертвіння безнадійних хворих з милосердя почали розглядати в 70-ті роки ХХ ст. у Голландії. З роками все більше загострювалося протиріччя між суворими законами у цій галузі і реальною негласною практикою. У країні за рік відбувалося приблизно дві тисячі випадків, коли лікарі на прохання людей, що страждали і не мали шансів вижити, мали полегшити їх страждання.

У 1993 р. тут був виданий спеціальний список із 12 обов'язкових пунктів, який і був покладений в основу закону про евтаназію. Правова ситуація залишалася хиткою. І медикам, які з міркувань гуманності погоджувалися перервати муки хворого, часом доводилося в суді доводити свою невинуватість. Евтаназія залишалася кримінальним злочином, що карається позбавленням волі строком до 12 років. 29 листопада 2001 р. друга палата голландського парламенту прийняла законопроект, який звільняв від судової відповідальності лікарів, що допомагали безнадійним, тим, хто тяжко страждав хворим йти з життя. 1 квітня 2002 р. закон офіційно набув чинності.

Таким чином, Голландія стає першою в світі країною, де була легалізована евтаназія. Прийнятий законопроект, який називається «Критерії застосування евтаназії і надання допомоги при добровільному відході з життя», як роз'яснюється в поширеному міністерством юстиції прес-релізі, передбачає введення в кримінально-процесуальний кодекс Нідерландів двох положень, відповідно до яких лікарі звільняються від кримінальної відповідальності. Вони зобов'язані до останнього моменту виконувати умови належного медичного догляду і повідомити про свої дії муніципальному слідчому, який веде справи про насильницьку або раптову смерть. Всі інші форми припинення життя, будь-то прохання про це або надання сприяння в самогубстві, підлягали судовому переслідуванню.

Бельгія стала другою після Нідерландів країною, де легалізовано медичне сприяння смерті невиліковних тяжкохворих. Бельгійський парламент прийняв текст закону в травні 2002 р., незважаючи на різку опозицію впливовою в країні католицької церкви. Депутат-соціаліст бельгійського парламенту Філіп Мау, який лобіював цей закон, в інтерв'ю AFP пояснював, що у відповідності з законом, що вимагає евтаназії, пацієнт повинен бути невиліковно хворим, повнолітнім, а також зобов'язаний добровільно викласти прохання в письмовому вигляді. І тоді лікар, який здійснює «вбивство з милосердя», не буде звинувачений у скоєнні злочину. У країні засновано постійний комітет з контролю над

евтаназією. 24 вересня 2007 р. комітет схвалив уведення в дію нових бланків, які повинні оформляти медики для реєстрації процедури.

З квітня 2005 р. в бельгійських аптеках з'явилися спеціальні набори для евтаназії, що дозволяють спростити процедуру добровільного відходу з життя. У набір вартістю приблизно 60 євро входить одноразовий шприц з отрутою і інші необхідні для ін'єкції препарати.

У листопаді 2004 р. закон про евтаназію схвалив Сенат Франції. Цей акт був розроблений французькою асоціацією лікарів. Закон передбачав, що в тих випадках, коли прийняті заходи лікування стають «марними, непропорційними або не мають іншого ефекту, крім штучного продовження життя», вони «можуть бути скорочені або припинені».

Таким чином, була легалізована пасивна евтаназія. У документі особливо обумовлено те, що рішення про евтаназію хворого пацієнта, що знаходився без свідомості, можуть прийняти його близькі родичі або довірена особа. А якщо пацієнт неповнолітній, то таке рішення має ухвалюватися колегіально, медичним консилиумом. Ухваленню такого рішення багато в чому сприяла дискусія, що розгорнулася у Франції незабаром після смерті в 2003 р. 22-річного Вінсена Юмбер. Він був паралізований після автомобільної аварії і за допомогою матері написав книгу «Я вимагаю права на смерть». У ній він розповів, наскільки нестерпна його життя і що він хоче вмерти. У результаті мати Юмбер ввела синові смертельну дозу наркотику. А перед цим прохання про евтаназію сім'ї молодого людини президенту Франції Жаку Шираку залишилося без відповіді. У результаті мати Вінсена Юмбер Лілію заарештували за вбивство, але незабаром відпустили.

Французьким борцям за легалізацію евтаназії протистоїть потужний супротивник: католицька церква. Незважаючи на недавнє відносне пом'якшення позиції щодо пасивної евтаназії, Ватикан, як і раніше, прирівнює активну евтаназію до вбивства.

Закон, прийнятий у Франції у 2005 р. (закон «Про права хворих» від 22 квітня 2005 р.), дозволяє вводити вмираючих людей у стан медикаментозної коми, щоб полегшити їхні страждання. При цьому лікарям забороняється вживати будь-які дії, які могли б прискорити смерть пацієнта. Однак у 2007 р. Шанталь Себір побажала померти негайно, не впадаючи в кому, в свідомості, оточена близькими.

Швейцарія – одна з небагатьох держав, де невиліковно хворим людям допомагають померти з 1998 р. У цій країні діють різні організації, що допомагають людям піти з життя, і надання подібної допомоги відповідно до швейцарського законодавства не

карається, якщо для цього немає «корисливих мотивів». Іншими словами, якщо лікар допоміг іншому піти з життя, не маючи власної вигоди, він не може бути засуджений.

У Швейцарії смертельно хворим пацієнтам, які страждали від сильного болю, лікар може виписати «останній рецепт», який за дорученням хворого отримує Товариство еутаназії, під опікою якого на підставі особистого звернення знаходиться невиліковно хворий пацієнт. Таке ліберальне законодавство стало причиною нового напрямку туризму: жителі інших країн Європи відвозять своїх тяжкохворих родичів у швейцарські клініки, щоб ті змогли «легко померти».

5 лютого 2007 р. Швейцарія дозволила еутаназію тим, хто страждав психічними захворюваннями. Рішення суду в Швейцарії ставить психічні розлади на один ступінь з важкими фізичними недугами: вища судова інстанція країни – Федеральний трибунал дозволив людям, страждаючим важкими психічними захворюваннями, добиватися права на еутаназію.

Таким чином, Голландія, Бельгія і Люксембург (з 2009 р.) – країни, що легалізували активну еутаназію, здійснення якої обмовляється жорсткими правилами. У Швейцарії еутаназія легалізована частково у кантоні Цюрих. Франція легалізувала пасивну еутаназію в 2004 р.; в 2005 р. виходить закон, що дозволяє вводити вмираючих людей у стан медикаментозної коми, щоб полегшити їхні страждання.

Неоднозначність поняття еутаназії закономірно містить комплекс взаємопов'язаних аспектів, які неможливо розглядати окремо. Кожен з аспектів наповнений різними думками. Можливо, все це і позначається на неможливості прийняти однозначне рішення з питання еутаназії. При цьому медична спільнота поділяє кілька думок, посилаючись на обов'язок лікаря зберігати життя пацієнта, а також на здатність медицини надавати допомогу і полегшити страждання при будь-яких захворюваннях.

Важливо, однак, зауважити, що еутаназія як масова медична практика повинна бути абсолютно виключена. Але як надзвичайно рідкісна унікальна процедура під громадським контролем, вона може існувати в суспільстві як невід'ємне право людини при житті бути позбавленим від страждань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Громовчук М. В. Конституційно-правове закріплення еутаназії в зарубіжних країнах / М. В. Громовчук // Конституційно-правові академічні студії. – 2016. – № 2. – С. 32-38.
2. Домбровська О. Щодо правових аспектів легалізації еутаназії / О. Домбровська // Право України. – 2008. – № 10. – С. 19-24.

3. Право на гідну смерть // Юридичний вісник України. –2015. – № 3. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://yuricom.com/ua/tags/?tag=3.2015>

КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА ЯК ФОРМА ЗАХИСТУ СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Ірклієнко А.І.

*Студент IV курсу інституту права та суспільних відносин
Відкритого Міжнародного Університету розвитку Людини «Україна»*

Науковий керівник: Фрицький Ю.О.

*д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного, фінансового
права та соціально-гуманітарних дисциплін
Відкритого Міжнародного Університету розвитку Людини «Україна»*

Визнання конституційної скарги має стати довгоочікуваним логічним кроком у розвитку вітчизняного конституціоналізму, вимагає визначення матеріально-правових, процесуально-правових і техніко-юридичних умов її запровадження.

Поняття конституційної скарги притаманне існуванню в державі органу конституційного правосуддя і конституційного контролю, що безпосередньо пов'язано з охороною і захистом прав та свобод людини і громадянина.

Особливе місце в системі гарантій реалізації і захисту конституційних прав і свобод людини й громадянина займає судовий захист прав і свобод як національними, так і міжнародними судовими інстанціями, і, зокрема, органами конституційної юстиції.

У ст. 3 Конституції України закріплено положення, згідно з якими людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. За конституційними приписами права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності нашої держави. Але сучасна реальність свідчить не на користь захищеності конституційних прав громадян засобами конституційного контролю.

Конституційна скарга - є подане до Суду письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

Світова практика конституціоналізму свідчить, що переважна більшість країн, проголошуючи себе демократичними, соціальними, правовими державами, декларує, насамперед, прихильність загальнолюдському, гуманітарному виміру у здійсненні влади, забезпеченні прав і свобод людини й громадянина. Обсяг конституційних прав кожного